No. 37. ZATURDAG 12 September 1863. VIERDE JAARGANG.

SUMATRA-COURANT

NIEUWS- EN ADVERTENTIE-BLAD.

HOOFD-BUREAU te *Padang* bij *van Zadelhoff & Fabritius*. Te *Batavia* bij *H. M. van Dorp*. Te *Amst.* bij *J. Noordendorp*.

Prijs per halfjaar voor PADANG . . . *f* 7.50.		
„ „ „ „ SUMATRA . . „ 10.00.		
„ „ „ „ JAVA . . . . . . „ 12.50.		
„ „ „ „ NEDERLAND „ 15.00.		

Deze Courant verschijnt elke week. des *ZATURDAGS* voor posttijd.

De prijs der Advertentiën is *f* 1.— voor 10 woorden. Bij herhaling betaalt men de helft. Behalve het Zegel voor den Lande. *Brieven franco.*

Bij deze Courant behoort 1 Bijvoegsel.

ADVERTENTIEN.

Bevallen van eene *DOCHTER*, Vrouwe J. C. CRAMER — *Dibbets.*

PADANG-PANDJANG, 7 Sept. 1863. 417

Heden overleed alhier in den ouderdom van 28 jaren, mijn dierbaren broeder G. J. BERKENFELD, in leven Sergeant der Infanterie.

SIBOGHA, 24 Aug. 1863. C. BERKENFELD,
406 *Sergeant.*

Het DOCHTERTJE mij den 16 Julij jl. ten koste van al wat mij dierbaar was geschonken, werdt mij den 3 dezer ontnomen.

PADANG, Sept. 1863. G. J. VUIJK. 411

Heden overleed onze jongste lieveling VICTORINE JOSEPHINE, in den ouderdom van ruim 15 maanden.

PADANG-PANDJANG, KRIESFELD.
3 Sept. 1863. KRIESFELD,
416 *Bode.*

VENDUTIE

op Woensdag den 16 dezer maand,
in het Verkoop Locaal van de Ondergeteekenden in de *Kampong China,*
van
Lijnwaden, Provisien in blik, Wijnen, enz., enz.

De Vendu-houders
408 DIEMONT & Co.

GROOTE VENDUTIE

van
LIJNWADEN,
op Donderdag den 17den Sept. 1863,
als:
Maddapollams, Calicots, Sarongs, Slendangs, etc.

404 DüMMLER & Co.

VENDUTIE

op Woensdag den 23 dezer maand,
wegens vertrek van den WelEd. Heer
Th. PURVIS te *Welkom,*
in een der Pakhuizen van de Heeren
PURVIS & Co., *aan de Moeara,*
van deszelfs compleete en uiterst nette
INBOEDEL,
Wagen-, Bendie- en Rijpaarden, Tuigen, Stal- en Tuingereedschappen, enz., enz.

409 *De Vendu houders,*
DIEMONT & Co.

AVOND-VENDUTIE.

De Ondergeteekenden zijn voornemens in de loop der maand *October a. s.*, eene
BOEKEN-VENDUTIE
te houden, alsmede van
PLATEN, PRENTEN en STEREOSCOOPPLATEN en KASTJES, enz. enz.

Zij die genegen mogten zijn hier iets bij te voegen, worden beleefdelijk verzocht, daarvan
vóór Medio September
opgave te doen, ten einde in tijds de Catalogus te doen drukken en verspreiden.

398 v. ZADELHOFF & FABRITIUS.

Op een nader te bepalen dag, zal op publieke Vendutie VERKOCHT worden, een
PLANKEN HUIS te *Padang-Pandjang,*
gelegen aan den grooten weg naar *Fort de Kock*, thans bewoond door den HEd.G. Heer Luit.-Kol. VAN DAALEN.

PADANG-PANDJANG, Sept. 1863.
412 H. MANGER.

TE KOOP:

een zwart
BATTAH RIJPAARD,
goed gedresseerd, kan ook voor Wagenpaard dienen. Adres
397 UITGEVERS DEZER.

De Ondergeteekenden hebben de eer te berigten, dat ten hunnen Kantore gelegenheid bestaat tot deelname in
de Nederlandsch-Indische HANDELSBANK,
Maatschappelijk Kapit. *f* 12,000,000,
verdeeld in 48.000 Aandeelen van *f* 250 — elk waarvan 4000 aandeelen in *Nederlandsch Indie* beschikbaar zijn gesteld.

PROSPECTUSSEN en STATUTEN zijn voor belanghebbenden ter visie, zullende inschrijvingen alhier worden aangenomen tot en met den
25sten dezer maand.

PADANG, 10 Sept. 1863. PAINE, STRICKER & Co.
420

De Ondergeteekenden hebben de eer te berigten, dat ten hunnen Kantore de inschrijving is opengesteld in de
Nederlandsch-Indische Stoomboot-Maatschappij, ter exploitatie van het Contract van den Heer *A. Oliver Robinson,*
waarvan het PROSPECTUS voor belanghebbenden ter visie ligt, zullende voornoemde inschrijvingen tot en met den ***26sten dezer*** alhier worden aangenomen.

PAINE, STRICKER & Co.
PADANG, 10 Sept. 1863. 421

De Ondergeteekende biedt zich aan tot het ADMINISTREREN van *Huizen, Erven, Tuinen, Sawah's* en dergelijke aangelegenheden; en zulks op de gewoone Conditien.

V. BARTHELEMY.
PADANG, 3 Sept. 1863 395.

Herinneringen van een Oudgast.

[*Vervolg.*]

Eenige dagen na onze aankomst te *Bandar Alam*. ontvingen de twee kompagnien van het 10de bat respectivelijk onder de bevelen van de kapiteins K .l en P.x. den last. om over te gaan bij de kolonne van den luit. kolonel S........d, welke aan de overzijde van den *Batang Hari* gelegerd was; ten einde met die kolonne den terugmarsch naar *Siedjoendjoeng* aan te nemen Daarentegen kwam de 4de kompagnie van het 1ste bat. onder het kommando van den 1sten Luitenant de P....a. welke tot de kolonne van den Luitenant kolonel S.......d had behoord, benevens nog eenige andere inl. militairen van het 1ste bataillon tot suppletie onzer kolonne, bij ons over. Zoodat wij nu, de 2de en 4de kompagnie inlanders te *Bandar Alam* en de 6de kompagnie Afrikanen te *Djapang* telden.

Nadat de zaken in de *XII Kotta's* geregeld waren, namen wij den terugtogt naar *Soengei Pago* weder aan. Wij deden zulks met genoegen; want, hoewel wij, — tijd en omstandigheden overwogen — te *Bandar Alam*, goed werden verpleegd, liet deze plaats ons nog veel te wenschen over, want hoewel hier goed rundvleesch, hoenders, eijeren, rijst, zout en vruchten in overvloed te verkrijgen waren, ontberden wij er echter volstrekt de zoo heerlijke als verkwikkende groenten, waaraan wij ons te *Solok* en elders in de *Padangsche Bovenlanden*, mogten vergasten, en dikwijls hadden wij daar gebrek aan de noodzakelijkste ingredienten om eene eenvoudige kerri te bereiden.

Het is zeker reeds veel, overal genoegzaam rijst. zout en vleesch te kunnen bekomen; — vele onzer wapenbroeders zullen gewis in andere oorden onzer bezittingen te velde, daaraan meermalen gebrek hebben gehad, — maar dat eentoonigheid. zelfs in spijzen, op den duur verveelt, is zoo zeker als twee plus twee vier is. En na een tijdsverloop van bijna achttien jaren. herdenken wij steeds dankbaar de vaderlijke zorgen. welke onze kolonne-chef had voor onze gezondheid, verpleging en voeding; maar: dag in dag uit het »koekoek één zang" te hooren; de eentoonige omgeving —- geen uitspanning, geen lectuur, ziedaar de reden welke ons naar onze oude garnizoensplaats, *Solok*, reikhalzend deed uitzien.

En was dit verlangen onbillijk?... het spreekwoord: »verandering van spijs doet eten" is zeer waar en van oudsher op ondervinding gegrond; want in Olims dagen wist men dit reeds, en de kinderen Israëls maakten ook al een »opstootje" in de woestijn om dat hen het Manna-slikken op den duur begon te vervelen. Overigens bedenke zij. die ons verlangen wat aanmatigend of ongegrond vinden. dat: »eene soldatentong even min van zeemleer is. als de hunne".

Maar niet alleen de zucht naar beter afwisselende voeding deed ons te *Solok* terug wenschen; maar wij hadden sedert ons vertrek van die plaats, toen ruim drie maanden geleden, onze bodies, — »Ribbekast" zou de technische term, van den soldaat, voor dat woord zijn, — op de planken vloer van de huizen en stulpen der maleijers, en dikwijls op den vochtigen grond, onder den blooten hemel moeten neêrvleijen, om van de vermoeijenissen van den dag uit te rusten en in Morphéus armen heul te zoeken tegen jicht en rhumatiek welke in de stramme leden van menig onzer knaagde. Dit overwegende, zal men het dan den vermoeiden soldaat nog wraken, te verlangen om zijn stramme leden wederom eens op een' stroozak uit te strekken? om door eene beter geregelde levenswijze bij het genot van afwisselend, krachtig voedsel, herstel voor zijn geschokte, dikwerf doodelijk ondermijnde gezondheid te zoeken?...

Maar die wensch zou nog niet vervuld worden, want ...., maar laat ons de gebeurtenissen niet vooruitsnellen en alles geregeld in de volgorde verhalen!... Wij beginnen dus weder te vermelden met: dat wij den 8sten Junij, van *Bandar Alam*, langs den zelfden weg en door de zelfde plaatsen, langs en door welke wij gekomen waren; maar onder andere omstandigheden, gewaarwordingen en indrukken, naar *Soengei Pago* vertrokken: overnachtende meestal op de zelfde plaatsen en in de zelfde huizen, welke ons voorheen tot nachtkwartier strekte

Wij vonden de wegen overal aanmerkelijk verbeterd en nieuwe bruggen aangelegd. waar de vijand ze bij zijne retraite verbrand had hetgeen ons zeer te stade kwam, daar wij dagelijks meer en meer zieken kregen, voornamelijk koortslijders.

De Ondergeteekende is *VERHUISD* en is zijne Werkplaats thans in de woning naast den Heer J. G. TOWNSEND, *op de Pondok.*

Hij is steeds *ruim* voorzien van verschillende

Stoffages voor Kleedingstukken,

FOURAGÈRES, DRAGONS, TENUEHOORNTJES, enz., enz.

BIRCKLE,

418 *Mr. Kleedermaker.*

[*Voor de Armen.*]

Driemaandelijksche Huiscollecte,

ten dienste der Protestantsche Armen, over het 2de kwartaal, door de Diakenen J. J. DE WEIJER en VAN OMMEN, op *Maandag den* 14 *September a. s.*

Namens het Collegie van Diakenen:

De scriba,

419 VON JETT DE BRUIN.

Tijdschriften.

Zij die voor het thans loopende Jaar door de Ondergeteekenden PERIODIEKEN ontvangen, worden beleefdelijk verzocht hen

vóór 25 September a. s.

te willen berigten of zij daarmede voor het Jaar 1864 wenschen door te gaan, zullende zij bij geen nadere kennisgave, worden beschouwd als daarmede te continueren.

v. ZADELHOFF & FABRITIUS.

PADANG, Sept. 1863. 414

Kunsthandel van v. Zadelhoff & Fabritius.

Per *Julie* ontvangen:

eene groote en prachtige collectie

STEREOSCOPEN MET PLATEN,

waaronder zich bevinden:

Gezigten uit SCHOTLAND,
ZWITSERLAND,
TYROL,
LONDEN,
PARIJS,
DUITSCHLAND,
op den MONTBLANC en
HOLLAND,

alsmede die van de laatste Londensche Tentoonstelling, diverse GROEPEN, zwarte en gekleurde LANDSCHAPPEN, BLOEMEN, enz., enz.

Verder *ontvingen zij:*

Phot. Gezigten van Sumatra,

vervaardigd door den Photograaf WOODBURY.

GROEPEN en VISITE KAARTJES,

zijnde afdrukken van groote Gravures en Schilderijen in Olieverw. 300

Muziekhandel van v. Zadelhoff & Fabritius.

In Commissie ontvangen:

een factuur diverse

PIANO MUZIEK,

415 *zonder Zang.*

LET WEL.

Ontvangen per BROUWERSHAVEN,

en

Verkrijgbaar.

Versche *van der Leeuw* Boter, versche Ham, Zoetem., Leidsche Edammer en Zwits. Kaas, Rookvleesch, Rolpens, Rookworst, Pekelworst, Saucisses, Pekelharing, Anchovis, Zweserikken, Hutspot, diverse Vleeschen en Groenten in blikken, vaatjes en stopfl., Paté en Truffels, Holl. en Eng. Zuuren en Mostaard.

Versch Banket, Suikerwerk, Pepermunt, Poeder en Zeeuwsche Chocolaad.

Vruchten op water en brandewijn.

Puike fijne Wijn in soorten:

Bourgogne en Rhijnwijnen en de zoo gerenomeerde Pauillac Medoc, Schuurmans en echt Kitzinger Bier, echte en zuivere cognac in soorten, Madera en Portwijn puik! puik! en Siroop de Punsch.

Goed gaande en zeer goedkoope

Horologies, gouden Ringen, Medaillons, Charivaries, echte geslepen Bloedkoralen, Colliers en Armbanden, ook Cantille Goud en Zilver en zilveren W Knoopen voor Ambtenaren, Concertinos en Accordeons.

Alle mogelijke

Heeren en Dames Artikelen.

SAVONS en ODEURS, enz.

Voorts:

Wollen Dekens, Goudsche Pijpen, Tulpglazen, Bollampglazen, de zoo gunstig bekende Anker-Scheermessen of Klinkers, Betserviesen voor 6 en 12 personen, allerliefst Kinderspeelgoed en vertinde filtereer Koffijkannen, Manila Sigaren, ijzeren Ledikanten en Amer. Kinderwagentjes.

En nog eindelijk de zoo doelmatig werkende

CAUVIN PILLEN.

KOFFIJ en THEE tot huiselijk gebruik.

Bij J. MATTHIJSSEN & Co.

PADANG, 5 Sept. 1863. 403

Bij *v. ZADELHOFF & FABRITIUS*

is in Commissie ontvangen

een factuurtje

ECHTE HAVANA SIGAREN,

van de ondervolgende exquise merken; als:

La Heguira Regalia	in kistjes	van 50	st.
Prins van Oranje	»	»	» 100 »
Idem	»	»	» 50 »
La Hayadera	»	»	» 50 »
La Filagrana Londres	»	»	» 250 »
La Limpia Bandera	»	»	» 25 »
Delicatessa, Londres	»	»	» 110 »

Bovenstaande soorten worden **à Contant** verkocht en zijn ook *en detail* te verkrijgen. 289

Bij de Ondergeteekenden is de inteekening opengesteld op

2 PLATEN,

voorstellende 2, door den Heer *P. B. van Zadelhoff* naar de natuur geteekende gezigten op

het Kampement en de Benting te

FORT DE KOCK,

in kleuren op steen gebragt door den Heer MIELING te *'s Hage.*

Eene proefplaat op zwaar Velin Papier, ligt ter bezigtiging en is de prijs per stel op *f* 5,— bepaald.

319 v. ZADELHOFF & FABRITIUS.

HET

PHOTOGRAPHISCH ATELIER

van

DE WILDE & Co.,

is dagelijksch, uitgezonderd *Zaturdags, Zon- en Feestdagen* geopend, van 7 tot 10 uur des voormiddags.

PRIJZEN DER PORTRETTEN:

6 Visite Kaartjes, 1 persoon	*f* 20.—
6 » » 2 personen	» 25.—
Iedere afdruk	» 2—
1 Portret positief op glas met lijstje [kl. form.]	» 10 —
2 » » » » » »	» 15.—
1 » op papier [kl. form.]	» 12 —
2 » » » »	» 18 —
Iedere afdruk	» 3.—
1 Portret positief op glas [middelb. gr.]	» 20.—
1 » » op papier » »	» 25 —
Iedere afdruk	» 10.—

Bustes voor Medaillons, Broches en Armbanden.

Voor Groepen van Familien worden BILLIJKE *overeenkomsten getroffen.*

Zij die Portretten wenschen te laten maken, worden verzocht hen *daags te voren* daarvan te berigten.

De aflevering geschiedt niet dan ***à Contant.***

NB. Het Atelier is gevestigd in de Boek- en Bureauhandel van *v. Zadelhoff & Fabritius, Alang-Lawas.* 363

In den Boekhandel

van

v. ZADELHOFF & FABRITIUS,

is per laatste Mail *ONTVANGEN:*

Guldens-editie, ongeb.
SERVAAS DE BRUIN, N.-Eng. Woordenboek, geb.
VALENTIJN, O. & N. O. Indie, 5 dln.
WEILAND, groot Ned. Taalk. Woordenboek.
KRAMERS, Fr. Holl. & Holl.-Fr. Woordenboek, 2 dln.
OUDEMAN & DIEPHUIS, Opm. en Meded., 10 dln.
BOURNE, Stoomwerktuig.
HARRIS, Metselwerken.
V. D. BERG, Schets der Natuurkunde.
Gedichten van den Schoolmeester.
KAISER, Sterrenhemel verklaard.
GEERLING, Briefsteller.
PILZ, Pligten der Moeder.
BELEZE, Huishoudkunde.
SOIJER'S Kookboek.
BAEDEKER'S Atlas met Handleiding.
Betuwsche Novellen.
THOMAS, Mil. Gezondheidsleer.
CALCAR, Vrouwen in de Gevangenis, 2 dln.
WINKLER, Geologie.
DE GENESTET, eerste Gedichten.
De Kuischheid.
VERHEELL, naar het Leven.
Zakboek voor Paardenliefhebbers.
Aaltje de Keukenmeid.
GANOT, Natuurkunde, geb. 401

Voorhanden:

SPEELKAARTEN, in diverse soorten.
MARMER-PAPIER, groot en klein formaat.
MUZIEK-PAPIER, 14 en 16 balken.
VLOEI-PAPIER, Eng. rood en wit.

Photographie Lijsten voor Portretten, Albums en Étuis.

413 Bij v. ZADELHOFF & FABRITIUS.

Toen wij *Batang Tiemboelan* passeerden, herkenden wij naauwelijks de plaats waar wij gestreden en velen met hun bloed gedrenkt hadden; zoodanig was zij, door het slechten van hare wallen, veranderd. Wij bragten een laatst bezoek, aan de gewis door velen voor immer vergeten nederige rustplaats, van den hier zoo manmoedig gesneuvelden madureschen krijgsmakker. Na nogmaals den hier in den afgrond stortende waterval te hebben bezigtigd, welks donderend geklater, wij na den spoedig daarop weder aangevangen terugtogt nog lang in het uitgestrekte woud heinde en ver hoorden ruischen, namen wij afscheid van dit oord. Den 16den dier maand kwamen wij te *Pasir Talang* terug en bespeurden spoedig de betere gezindheid harer inwoners en meer zindelijkheid in hunne kleeding. Eenige dagen daarna, vernamen wij dat onze kolonne, zoo als zij nu zamengesteld was, hier voorloopig in garnizoen zou blijven, en dat de Luitenant Kolonel van S.....n ons ging verlaten om de betrekking van kommandant der *Padangsche Bovenlanden*, waar toe Z.H.Ed.G. geroepen was te aanvaarden.

Kernachtig en hartelijk was de taal waarin hij zijne tevredenheid betuigden voor den moed, het geduld en goed gedrag door ons gedurende ruim drie maanden onder allerlei voorvallen en omstandigheden aan den dag gelegd. Na ons de verzekering te hebben gegeven, dat hij, alles wat in zijn vermogen was, zou aanwenden, om ons verblijf alhier zoo kort van duur als mogelijk was te doen zijn; en het militair kommando aan den kapitein de V..r. te hebben overgegeven, vertrok hij naar zijne nieuwe standplaats, *Fort de Kock;* werwaarts onze innigste heilwenschen hem vergezelden. Later mogten wij hem den hoogste militairen rang en een zeer hooge burgerlijke waardigheid zien bekleeden, om daarna, — alvorens zegevierend als veldheer in zijne heirtogten te zijn geweest — naar het moederland terug te keeren. Dat hij daar met zijn gezin regt gelukkig zij; den koning en het vaderland nog gewigtige diensten bewijze is onze innige wensch! — En nu andermaal het verhaal weder voortgezet.

Vonden wij te *Pasir Talang* de bewoners zindelijker in hunne kleedij dan voorheen het geval was, ook de kampong was opgeknapt. De huizen waren gezuiverd, de onreinigheden overal opgeruimd; heesters en struiken wegekapt waar dit noodig was; de wegen verbroed en met grint bestrooid: kortom, alles had daar een beter en aangenamer aanzien gekregen.

Het duurde nu ook niet lang meer dat ons onze kleeding en fournitures, welke wij bij ons vertrek van *Solok* niet konden mede voeren, van daar werden toegezonden, welke ons nu des te meer genot verschaften, om dat wij derzelver gemis reeds zoo lang gevoelden.

De kapitein de V..r behielden wij niet lang als militairen kommandant, want nog in hetzelfde jaar werd hij vervangen door den kapt. W.....n, die tevens met het civiel bestuur dezer gewesten belast werd.

Behalve eerstgenoemd officier verliet ons ook spoedig daarop de officier van gezondheid 2de kl. B...k, die vervangen werd door den heer B...k officier van Gezondheid 3de klasse, en den Heer S......e, welke van af den beginne der expeditie meestal met de leiding van het civiel bestuur was belast geweest. Later vernamen wij met veel genoegen dat hij en de Heer B...k met het eerekruis, door Z. M. den koning waren begiftigd.

Daar het getal zieken, vooral aan kwaadaardige koortsen, hand over hand toenam, waarvan menigeen naar *Solok* ter verpleging in het hospitaal werd gezonden, om dat het veldhospitaaltje ten onzent te klein, de verzorging onvoldoende en er volslagen gebrek aan ziekenkleeding, fournitures en utensiliën was. Eenige dezer geëvacueerden herstelden, doch de meesten stierven aan de gevolgen dier ziekte, welker oorsprong men in de vermoeijenissen en ontberingen meende te moeten zoeken. Onder de laatste telde men de 1ste Luit. de W...e, de sergeant-majoors D....g en T........n, de sergeant W....s, de korporaal C......... r en menig ander, wier namen ons geheugen ontglipt zijn.

[*Wordt vervolgd.*]

Van Zadelhoff en Fabritius,

ontvingen een factuur

PRENTENBOEKJES,

waaronder zich bevinden:

- Zeetafereelen.
- Vaderlandsch A B Boek.
- In 't hoekje van den haard.
- Herinneringen uit de Kostschool.
- *Anna*, de kracht der Kinderliefde.
- Nommerkransje.
- Letterkransje.
- Uit het jonge Menschenleven.
- Sprookjes en Vertellingen.
- De goede Grootmoeder.
- Levensschetsen.
- Java.
- *Gerstäcker*, de Wereld in 't klein.
- Tafereelen van Burgertrouw.
- Lucie in Engeland.
- „ op het onbewoonde Eiland.
- Geen rozen zonder doornen.
- Czaar Peter de Groote.
- De familie Wharton.
- Nut en Vreugd.
- *Schmid*, Laatste vertellingen.
- „ Kleine id.
- „ Fernando.
- Vallen en opstaan.
- Uit de Tooverwereld. 402

GODSDIENSTOEFENING.

Protestantsche Gemeente

Zondag den 13 Sept. 1863, 's morgens ten 9 ure.

Geene Dienst.

Pillen van Holloway.

De pillen van Holloway zijn het beste geneesmiddel der wereld voor de volgende ziekten.

Dagelijksche, anderdaagsche en derden daagsche Koortsen	Vrouwen-ziekten	Klierziekten of Konings-zeer
Aanborstigheid	Aanvallen van Beroerten	Keelpijn
Galziekten	Jicht	Steen en Graveel
Blaasjes op de huid	Hoofdpijn	Secundaire verschijnselen
Pijn in de ingewanden	Slechte spijsvertering	Gezwellen
Koliek	Ontsteking	Zweren
Verstopping in de darmen	Geelzucht	Etterbuilen
Tering	Leverziekten	Wormen van alle soorten
Verzwakking	Lenden pijn	Venerische ziekten
Waterzucht	Aambeijen	Tic-doulonreux
Roode-loop	Rhumatiek	Zwakheden uit welke oorzaak ook, enz., enz.
Koes	Moeijelijk wateren	
	Huid-ziekten	

Doosjes Pillen à *f* 1.50 *f* 3.50 *f* 5 50.
Potjes zalf à *f* 1.50 *f* 3 50 *f* 5.50.

Te Padang	bij	Diemont & Co.
„ Batavia	„	S. B. van Kleeff & Co.
„ Banjoemaas	„	M. S. Cheriman.
„ Soeracarta	„	W. Veldman.
„ Djocjocarta	„	Buijn & Co.
„ Salatiga	„	F. Kruthoffer.
„ Tagal	„	Wed Dort.
„ Cheribon	„	W. Galistan.
„ Cheribon	„	M. Blok & Co.
„ Samarang	„	H. L. Lijon & Co.

De Groot, Kolff & Co. en de hoofd-agenten Soesman & Co.

DE VESTIGING VAN CHINEZEN
ter *Westkust van Sumatra.*

Bij eene vroegere gelegenheid [1]) hebben wij als onze meening te kennen gegeven, dat eene kolonisatie van *Sumatra's Westkust* door Europeanen noch mogelijk noch wenschelijk te achten is. In het algemeen zijn wij van gevoelen dat aan eene eigenlijke kolonisatie niet kan worden gedacht in landen die eene eigene, landbouwende bevolking hebben, al tellen die landen niet een veel inwoners op eene gegevene ruimte als bij voorbeeld *Belgie* of *Holland*. Want het komt ons billijk en regtvaardig voor, dat de onbezette ruimte beschikbaar blijve voor de inboorlingen van zoodanige landen, die toch, volgens den natuurlijken loop van zaken, in zielental moeten toenemen, en alsdan meerdere gronden zullen moeten bebouwen.

Maar wij zijn daarom geen tegenstanders quand même van de vestiging van vreemdelingen in een land dat in zulken toestand verkeert als met de *Westkust van Sumatra* het geval is. In tegendeel: wij gelooven dat vreemdelingen hier veel nut kunnen stichten, mits hun streven zich bepale tot de ontwikkeling van handel en nijverheid, en niet om zich meester te maken van den grond ten einde die door de oorspronkelijke bezitters als dagloonders ten hunnen voordeele te doen bewerken.

Voor zooveel nu aangaat den groothandel en nijverheidsondernemingen, die een groot kapitaal vereischen, komen de Europeanen, als de meeste geschiktheid bezittende, zeker het eerst in aanmerking. Op hen volgen de chinezen, door welken zij verre overtroffen worden wat betreft geschiktheid voor den klein en tusschenhandel, voor ambachten en voor nijverheidsondernemingen op kleinere schaal.

Op *Sumatra's Westkust* is men vroeger altijd zeer vrijgevig te werk gegaan met de toelating van chinezen, als ook ten aanzien van hunnen vestiging elders dan op hoofdplaatsen en in bijzondere wijken. De vroegere Gouverneurs van dat gewest hebben herhaaldelijk in officiele stukken verklaard dat de toelating van chinezen nog in langen tijd niet beperkt of verboden behoefde te worden, en meermalen wezen zij op de goede diensten welke hier door dat nijver volk worden bewezen. Die diensten zijn werkelijk ook niet gering. Wat zou er zonder chinezen worden van den belangrijke handel die te *Singkel*, *Baros* en zoo vele andere zee en landplaatsen van *Sumatra's Westkust* wordt gedreven? Hoe zou het gaan met zoo vele blauwverwerijen, indigo en oliefabrieken, rijstpellerijen en dergelijken, zoo te *Padang* als elders, indien die niet door chinezen aan den gang waren gebragt en aan den gang werden gehouden?

Nergens, buiten *Padang*, zijn de chinezen nuttiger werkzaam geweest dan in de zuidelijke afdeeling van *Padang*. Tot voor weinige jaren stond die afdeeling op een zeer lagen trap van welvaart. De bevolking leverde bijna niets aan den handel, en kon dus ook zeer weinig voor hare eigene behoeften aankoopen. Het bestuur deed toen den rijstbouw uitbreiden, en sedert is een zeer groot gedeelte van de rijst, die van *Padang* naar *Java* en elders wordt uitgevoerd, uit de zuidelijke afdeeling afkomstig. Hoe men ook over de bemoeijenis van het bestuur in zaken van landbouw moge denken, zeker is het dat de bovenvermelde maatregel nimmer zulke gunstige uitkomsten zou hebben opgeleverd, indien niet aan een aantal chinezen, hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend, ware vergund geworden om zich op verschillende punten in meergemelde afdeeling te vestigen en er rijstpellerijen op te rigten. Wij althans houden ons overtuigd dat de rijstkultuur in de zuidelijke afdeeling van *Padang* nooit hare tegenwoordige hoogte zou bereikt hebben, indien aan de vestiging van chinezen aldaar hinderpalen in den weg waren gelegd, of indien die vestiging beperkt ware geworden tot *Painan*, het hoofdetablissement van die afdeeling. Dáár toch is hoogstens voor een drie of viertal kleinhandelaren een sober bestaan te vinden; terwijl de rijstpellers, willen zij goede zaken maken, natuurlijk zooveel mogelijk gevestigd moeten zijn in nabijheid der velden die de rijst voortbrengen.

Het wonen van chinezen in of nabij inlandsche kampongs, verwijderd van de middenpunten van het Europeesch gezag, zou aan bedenkingen onderhevig zijn, indien de bevolking van *Sumatra's Westkust* gelijk kon worden gesteld met die van *Java* wat het karakter betreft. Maar dat is niet het geval. Onder de Sumatranen, en bijzonder onder de maleijers, zal de chinees nimmer de rol van bloedzuiger kunnen vervullen, waarvan hij op *Java* ten regte of ten onregte wordt beticht. Die daarvoor bevreesd is kent den maleijer nog niet. Dat de chinees, echt handelsman als hij is, steeds trachten zal zoo goedkoop mogelijk te koopen en zoo duur mogelijk te verkoopen, dat gelooven wij gaarne en vinden wij natuurlijk; maar dat hij den maleijer, wanneer hij met dezen eenig transactie aangaat stelselmatig zou kunnen bedriegen of opligten, dat betwijfelen wij ten sterkste; ja wij zouden veel eer gelooven, dat de chinees de meest mogelijke behoedzaamheid in acht moet nemen, om niet het slagtoffer van de kunstgrepen van den maleijer te worden, dan dat het omgekeerde het geval zou zijn.

Uit een staatkundig oogpunt behoeft het verblijf van chinezen, elders dan op de voornaamste Gouvernements etablissementen, in het geheel niet geducht te worden. De Sumatraansche mohamedaan is minder onverschillig omtrent de godsdienst dan zijn Javaansche geloofsgenoot. Tusschen hem en den heidenschen chinees zal derhalve niet gemakkelijk eene verbroedering ontstaan, die eenigermate schadelijk zou kunnen worden voor de openbare rust. En wat de chinezen zelven betreft, hun aantal is over geheel *Sumatra's Westkust* nog zoo gering, dat het belagchelijk zou zijn om aan rustverstoring van die zijde te denken. Trouwens een Gouvernement dat van zijne kracht bewust is, behoeft alle zulke eventualiteiten niet te duchten.

Zien wij geene bezwaren, ja veel eer voordeelen in de toelating en vestiging van chinezen ter *Westkust van Sumatra*, wij bejammeren het dat dienaangaande geene vaste regelen bestaan, of, bestaande, niet bekend zijn. Wij gelooven dat ten dezen aanzien zoo wat alles aan het oogenblikkelijk welbehagen van het tijdelijk hoofd van bestuur is overgelaten. Wij wenschten dat dit anders ware. Indien niet zeker bekend is dat chinesche nieuwelingen zullen worden toegelaten en onder welke voorwaarden, dan zal geen enkel schipper het wagen durven om zoodanige personen aan boord van zijn vaartuig te nemen. Indien ieder chineesch industrieel, die buiten de chinesche wijken woont, onophoudelijk onder de bedreiging ligt, dat hem op het onverwachtst zal worden bevolen om zich in de chinesche kamp te *Z.* te vestigen, al heeft hij jaren lang ongestoord te Y. met vrouw en kind gewoond; al heeft hij al zijn have en goed te Y, waar hij het niet te gelde kan maken, tenzij met groot verlies; al heeft hij nimmer aanleiding gegeven tot eenige klagte, al weet hij dat hij te *Z.* met geene mogelijkheid zijn bestaan en dat van zijn gezin kan vinden; indien, zeggen wij, zoo iets mogelijk is, dan zal ook elk chinees huiverig zijn om eenige industrie te ondernemen. Wij willen wel niet gelooven dat zulk een harde maatregel thans zal worden genomen, maar de mogelijkheid daartoe bestaat, zoo lang de zaak niet behoorlijk geregeld is. En dat het bestaan van onzekerheid ten deze schadelijk moet wezen voor handel en nijverheid, die veiligheid en zekerheid verlangen, zal niemand kunnen ontkennen.

C. B.

1) Zie Sumatra-Courant, Jaargang 1863, nos. 8 en 9.

DE GOUVERNEUR VAN SUMATRA'S WESTKUST

HEEFT OVERGEPLAATST:

Van de Danau-districten naar Indrapoera, den controleur der 3de klasse, F. A. Koks.
Van Indrapoera naar Natal, den controleur der 3de klasse, W. B. Davidson
Van Fort de Kock naar de Danau-districten, den ambtenaar ter beschikking, J. H. Delbert.
Van Batipoe en X Kotta's naar Singkel, den controleur der 1ste klasse, J. C. Boyle
Van Bondjol naar Batipoe en X Kotta's, den controleur der 1ste klasse, J. Cramer.
Van VIII Kotta's en VII Loera's naar Bondjol, den controleur der 3de klasse, A. G. van den Bor
Van Paija Combo naar VIII Kotta's en VII Loera's, den ambtenaar ter beschikking, C. W. Palm.

BENOEMD:

Tot klerk op het residentie-bureau te Siboga, den klerk te Baros, A. Laarhuis.
Tot klerk bij den Controleur te Baros, den klerk te Goenong Sitolie, B. Londt.
Tot klerk te Goenong Sitoli, J. A. Gomis.

ONTSLAGEN:

Eervol, uit zijne betrekking, wegens ziekte, den klerk op het residentie bureau te Siboga, J. Pluno.

Bij Koninklijk besluit van den 4den Junij 1863, no. 72 is benoemd tot adspirant-ingenieur van den waterstaat en 's lands burgerlijke openbaren werken in Nederlandsch-Indie, de civiele ingenieur H. W. Roos.

Civiel Departement.

BENOEMD:

Tot adsistent-resident van Soemedang en Limbangan (Preanger Regentschappen), tevens vendumeester aldaar, de adsistent-resident van Indramaijoe (Cheribon), K. A. Dekker.
Tot adsistent resident van Indramaijoe (Cheribon), tevens vendumeester aldaar, de ambtenaar op wachtgeld J. F. Schultze, laatst adsistent-resident van Ambal (Bagelen)
Tot adsistent-resident van Keboemen (Bagelen), de adsistent-resident van Soekapoera (Preanger Regentschappen) J. W. van Rijck.
Tot adsistent-resident van Soekapoera (Preanger Regentschappen), tevens vendumeester aldaar, de adsistent-resident van Keboemen (Bagelen) O. W. Swaving.
Tot griffier bij den omgaanden regter in de eerste afdeeling, de griffier bij den raad van justitie te Amboina mr. H. B. E. C. N. Baermaijer von Battenkhofen.
Tot tweeden substituut-griffier bij den raad van justitie te Batavia, de tweede substituut-griffier bij het hoog geregtshof van Nederlandsch-Indie, mr. W. A. Engelbrecht.
Tot schout te Makassar (Celebes en onderhoorigheden), de gewezen onderschout te Weltevreden, J. J. Jonker, thans op wachtgeld.
Tot onderschout te Makassar (Celebes en onderhoorigheden), de tweede onderschout aldaar, D. van Zuligen.

Berigten van SUMATRA.

Padang, 12 September 1863.

Woensdag avond omstreeks 9½ uur werd gansch *Padang* verontrust door het slaan op de Taboe, ten teeken dat er brand was uitgebroken. Bij nader onderzoek bleek het die in de *Rimboe Kloewang* was, doch zonder van ernstigen aard te zijn.

De oorzaak en omvang der brand is onbekend.

— Donderdag avond gaf het Militair Liefhebberij Tooneel hare 27ste voorstelling, die voor de vele vroegeren niet behoefde onder te doen.

Het eerste stukje *„der Nachtwachter,“* voldeed in ruime mate, en kunnen wij velen der Duitsche acteursgrooten lof toezwaaijen; inzonderheid verdiend de heer *Hutter* alle eer over zijn aangenaam en vrijmoedig spel De heer *Leser* was als zijne pupile zeer goed op zijne plaats.

De beide stukjes *„de gebeterde Jocrisse“* en *„de Bloedzuigers,“* enz., verwierfen ieders goedkeuring, getuige het herhaald applaudissement. In waarheid wij kunnen dan ook getuigen dat de opvoering voor een Liefhebberij Tooneel niets te wenschen overliet.

Het was ons aangenaam de heer *Roduner* wederom als 1ste komiek ten tooneele te zien verschijnen, en heeft hij zijne oude roem loffelijk weten te handhaven.

Decoratie en Costumes waren zeer te roemen.

Van verschillende zijden hoorden wij den wensch uiten, men nogmaals met genoegen de beide laatste stukjes zoude opgevoerd zien en hopen van ganscher harte dat de Directie aan dit bijna algemeene verlangen zal willen gehoor verleenen.

— Heden nacht omstreeks 4 uur, verkondigde ons wederom het slaan op de Taboe dat er brand was uitgebroken. Volgens berigten vernemen wij dit in den kampong *Aijer-Tjama* is geweest, waarbij 6 huizen zijn in den asch gelegd.

Berigten van JAVA.

Bij besluit van 8 Aug. voorkomende in de Jav. Cour. van 12 Aug. zijn reis- en verblijfkosten toegekend aan *alle* ambtenaren op buitenbezittingen, die met burgerlijk gezag zijn bekleed of op last van gewestelijke besturen binnen hun ressort reizen, en wel op den voet van het besluit van 10 December 1856 St. No. 53.

— Wij ontvangen van de Heeren G. Kolff & Co. een „Schetskaart der geconcessionneerde spoorweglijn van Samarang naar de Vorstenlanden“ en haasten ons de aandacht van het publiek daarop te vestigen. Bij de algemeene belangstelling in den „eersten ijzeren spoorweg op Java“ verdient het denkbeeld dier Heeren en den ijver waarmede het is ten uitvoer gebragt, hebbende de uitvoering slechts 3 *dagen* gekost, de ruime toejuiching van een daaraan overeenkomstig debiet.

[*Zie Advertentie.*]

— Wij meenen de aandacht onzer lezers te moeten vestigen op een in Nederland voor korten tijd verschenen en zoo wij hopen ook weldra hier te verkrijgen werkje, getiteld: „Nederlandsch Oost Indie.“ Dit door den heer P. B. Plantenga, reeds door zijne „Reisgidsen“ bekend, uitgegeven werkje, bevat eene door den heer E. H. Boom, gepens. kapt. luit. ter zee beschreven Overland- en zeereis naar Batavia, benevens eenige reizen in den Indischen Archipel, als van Batavia naar Buitenzorg, Samarang, Soerabaija, Makassar, Padang Deze op een aangenamen en onderhoudenden toon beschreven reizen maken den reiziger terstond met het merkwaardigste der bezochte plaatsen bekend, het practische nut vooral voor vreemdelingen, is niet te loochenen. Eenige kaarten en platte gronden en een nette bewerking strekken zeer tot aanbeveling van dit werkje, waarmede wij ieder aanraden kennis te maken.

[*Java-Bode.*]

Soerabaija, 11 Aug. Gisteren avond omstreeks 6½ uur heeft de bediende van den heer B. G. in eene vlaag van ijlhoofdigheid eenen aanslag op het leven van zijnen heer gedaan op het oogenblik dat deze zich op de bovenverdieping zijner woning met eenige zijner leerlingen in de voorgallerij onderhield.

De bediende, gewapend met een dubbelloop jagt geweer heeft onopgemerkt zijne kamer in het boven huis verlaten, terwijl de dames in hare kleedkamer waren en een schot op zijnen heer gelost, met het ongelukkig gevolg dat deze in den arm gewond werd, terwijl de kogel tegen eene in de nabijheid zijnde tafel ricocheteerde en geheel zonder kracht zijnde tegen den voet van een der leerlingen rolde.

Onmiddelijk na het verrigten dezer daad heeft de bediende zich in zijne kamer opgesloten en werd zeer kort daarop binnen in de kamer eene tweede schot gehoord waarmede hij zich zelve het leven beeft benomen.

In tegenwoordigheid van gewapende magt en politie-dienaren de kamer geopend hebbende, vond

men hem achterover liggende met het bewuste moordtuig aan zijne zijde; hij had zich de borst doorschoten. Genoemde bediende leed sedert eenige dagen aan ijlende koorts en is de begane aanslag vermoedelijk aan groote opgewondenheid toeteschrijven.

(*Oostpost.*)

Samarang. 19 Aug. Sedert den 10den dezer is het hier vrij slordig weder. Dagelijks regen met onweêr. Den 10 en 11 heeft men overstrooming der kalie gehad, hetgeen in deze maand eene zeldzaamheid is. De berigten uit het Solosche omtrent het weder zijn mede ongunstig.

Bandjermassin. Men schrijft ons van Bandjermassin.

»De Resident is den 29 Julij jl. met de *Celebes* in welstand geretourneerd.

»Volgens nadere aan mij gedane mondelingen mededeelingen heeft de Resident Happé de achting, die men voor Z. H. E. G. had zoo mogelijk nog vermeerderd, door in den hoogst gevaarlijken toestand waarin de *Celebes* zich bevond, kalm en zelfs opgeruimd te blijven en is Z. H. E. G. ten bewijze, dat hij het lofFelijke gedrag van den Kommandant Jhr. Bowier, de état major en den ijver des 1e machinist den heer Grebling op hoogen prijs schatte met het zelfde stoomschip, nadat hetzelve zoo veel mogelijk was gerepareerd, willen terugkeeren.

»Hartelijk was het afscheid van den Resident aan boord der Celebes, waarop na een zoo gevaarlijken togt de wederzijdsche achting was vermeerderd.

(*Soer. Cour.*)

JAPAN.

Volgens een rapport van den kommandant van Z. M. stoomkorvet *Medusa*, gedagteekend 28 Junij jl. was op dien dag van Jokohama ter reede Nagasaki aangekomen H. B. M. stoomkorvet *Centaur*, met het officieel berigt, dat Japan geweigerd heeft aan het ultimatum van Engeland te voldoen, en dat dientengevolge de Britsche admiraal Kuper, den 29sten Junij een aanval g zou maken met de vijandelijkheden.

De *Centaur* had last ontvangen om onverwijld naar Shanghae te vertrekken, ten einde Engelsche troepen te halen en naar Kanagawa te brengen.

Volgens berigt zouden 15.000 man Engelsch Indische troepen in China gereed staan om naar Japan overgevoerd te worden.

Het Engelsche raderstoomfregat *the Leopard* en de schroefstoomkorvet *the Rattler* bevonden zich ter reede Nagasaki, om de gebeurtenissen aldaar af te wachten.

De Britsche consul aldaar heeft aan zijne landgenooten doen weten, dat zij zich gereed moesten houden om binnen 48 uren te kunnen vlugten op de koopvaardijschepen, die alsdan door de oorlogsvaartuigen uitgesleept zouden worden.

— Bij missive van 8 Augustus jl. heeft de consul der Nederlanden te Singapore medegedeeld, dat Zr. Ms. stoomschip *Medusa*, terwijl het in eene der binnenlandsche Japansche zeeën op reis van Nagasaki naar Yokohama stoomde, onverwachts beschoten is door de kustbatterijen, de oorlogsjonken en de brik *Lanrick*, die gezamenlijk naar men zeide, toebehooden aan den prins Sho Sew.

De kommandant had dit vijandelijk vuur onmiddelijk beantwoord, en wel met het gelukkig gevolg dat al de batterijen na eene vrij hevige kanonnade tot zwijgen werden gebragt en de *Lanrick* (vroeger een opiumklipper van de firma Jardine, Mattheson & Co.) in den grond geboord werd.

Genoemd berigt was door den consul ontleend aan eenige Chinesche nieuwspapieren, die met de laatste mail te Singapore waren aangebragt.

De meeste dezer couranten zeiden voor de waarheid te kunnen instaant.

[*Jav. Ct.*]

BRITSCH-INDIË.

De *Straits Times* bevat het berigt dat Nenna Sahib zich hoogst waarschijnlijk in de magt der Engelschen bevindt.

— De Bill for the Provention of Adulteration of Cotton and the beter suppression of Fraud in the Cotton Trade of the Presidency of Bombay" is den 2 April door den wetgevenden raad te Bombay aangenomen en door den Gouverneur Generaal bekrachtigd geworden. De Engelsche dagbladen, de groote hoeveelheden katoen vermeldende, die uit Oost Indie komen, klagen zeer over de talrijke bedriegerijen die er plaats vinden. Het verlies bedraagt dikwerf 15—40 pCt. De makelaars te Liverpool hierop bedacht, hebben zich zoeken te dekken door bij den verkoop bekend te maken, dat er na den verkoop van geen vergoeding sprake kan zijn. Daar de koopers evenmin kunnen weten, wat de baal bevat, voor dat zij in de pakhuizen is geopend geworden, zoo hebben ook zij een meeting gehouden om te beraadslagen over de middelen, die zouden kunnen aangewend worden om verdere schade te voorkomen. Van 1 Februarij tot 9 April zijn 31 schepen met katoen beladen uit Bombay vertrokken, terwijl er nog weldra 13 zullen heengaan. In Britsch Burmah heeft men volgens een daarover uitgebragt verslag 3 soorten van katoen zaden gezaaid. De zaden uit New Orleans en Egypte zijn goed opgekomen, die uit Sea Island echter niet.

De hoop op een goeden suikeroogst op Mauritius is door het laatste drooge weder zeer verminderd. De opbrengst wordt op 140.000 tonnen geschat.

Door den heer Trevelyan was de opbrengst van een kist opium op £ 125 geschat geworden, hij de laatste verkooping heeft echter de kist £ 133 opgebragt.

Volgens de *Bombay Review* heeft zich te Bombay een Maatschappij gevestigd om een directe verbinding met Liverpool en die stad tot stand te brengen. Reeds worden verscheidene groote ijzeren schepen, waarvan een van 1.400 tonnen, met dat doel in Engeland vervaardigd. Tusschen Liverpool en Calcutta is weder een nieuwe lijn tot stand gekomen.

[*Friend of India.*]

NEDERLAND.

Rotterdam, 23 Junij. Van de plannen ter viering van het halve eeuwfeest van onze herstelde nationale onafhankelijkheid, verneemt men weinig anders dan dat de Haagsche hoofd-commissie, uit de protection nistische vereeniging van en voor industrieelen zamengesteld, voortgaat met Z. K. H. benoemingen te laten teekenen en op alle kleine plaatsen sub-commissien te vestigen. Deze kleine sub commissien, eens geconstitueerd, laten evenmin als de groote iets van zich hooren. De Amsterdamsche sub commissie echter heeft dezer dagen het initiatief genomen om te verklaren, dat zij niets meer doen zal, vóór men haar heeft medegedeeld, wat dat monument voor 1813 enz. zijn zal.

— Den 17den dezer werd het verjaarfeest van H. M. de koningin door het geheele land met hartelijkheid en luister gevierd. Vooral in de residentie werd des avonds eene zeer prachtige illuminatie ontstoken.

Op het Loo, waar behalve de prins van Oranje, die nog buitenslands vertoeft, en de koningin-moeder, de geheele koninklijke familie vereenigd was, werd dit feest echter, wegens den ziekelijken toestand van den koning van Wurtemberg, den vader van H. M., in stilte gevierd.

— Den 22sten Junij overleed te Arnhem mr. Is An. Nijhoff archivaris der provincie ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, lid van onderscheidene commissien, boekhandelaar enz. Uit eene deftige burgerfamilie gesproten, wijdde hij zich niet alleen aan het ouderlijk bedrijf, maar te gelijk aan de beoefening der letteren. Vooral was de geschiedenis en meer bepaaldelijk die van de provincie Gelderland en de stad Arnhem het onderwerp van zijne ijverige nasporingen. De geschriften daarover, door hem geleverd, hebben eene blijvende waarde en getuigen van zijne uitgebreide kennis in de oudere geschiedenis. Hem viel de onderscheiding te beurt *honoris causa* tot doctor in de regten benoemd te worden, en het *virtus nobilitat* versierde zijne borst op waardige wijze. In vele gewestelijke en plaatselijke commissien werkzaam, was hij steeds het ijverig en hulpvaardige, maar tevens het bij uitstek bekwame medelid, die door zijne uitgebreide kennis op hoogst nuttige wijze werkzaam was. De stad Arnhem verliest in hem zonder tegenspraak een van hare nuttigste en achtingswaardigste burgers.

— Men verneemt dat op de werf te Vlissingen, nu de wet op de pantsering van schepen is aangenomen, waarschijnlijk een groot schip zal worden op stapel gezet, dat op geen der overige etablissmenten zou kunnen gebouwd worden. Hierdoor zou ook nieuwe vermindering van het personeel der werf voorkomen worden.

— Z. M. de koning vertoeft nog op het Loo Z. K. H. de prins van Oranje reist nog in Engeland en Frankrijk.

FRANKRIJK.

De Heer de Lesseps ontkent dat de arme Egyptische arbeiders gedwongen arbeiders zijn, op grond dat zij betaald worden, en hij verklaart, dat zij niet aan zich zelven worden overgelaten na afloop van hun werk, maar behoorlijk naar huis terug gebragt worden in den boezem hunner familie door middel van de vervoermiddelen der Kanaal Maatschappij; maar hij waagt het niet de verklaring van den Sultan tegen te spreken, dat de doorsteking der landengte werd begonnen en voortgezet in weerwil van de wetten van Turkije; noch dat Frankrijk meester van Egypte wordt, wanneer het deze kostbare vermakelijkheid voortzet zoodat het bij oneenigheid met Engeland deze feitelijk zal kunnen uitsluiten van den weg naar Indie en China.

De uitslag der Fransche verkiezingen heeft geheel Europa en waarschijnlijk wel niemand meer dan de keizerlijke regering getroffen. Het volk van Parijs, de kiezers van het departement van de Seine, die natuurlijk voornamelijk bestaan uit die menschen, die Parijs herbouwen, en die verondersteld worden vooral zich te baden in de aangenaamheden der keizerlijke gunst, van het algemeene stemregt en van gelijkheid, hebben hunne bewondering van de vaderlijke regering van Louis Napoleon uitgedrukt, door ieder regeringskandidaat te verwerpen. Zij hebben republikeinen, den Heer Thiers, den minister der Orleans regering, de schrijvers van de twee dagbladen, die gezegd worden organen van Prins Napoleon te zijn, gekozen, maar geen der negen officiele kandidaten in het departement der hoofdstad vond genade in hunne oogen.

Ook in de departementen waar de regering almagtig is heeft de Oppositie eenige overwinningen behaald; in bijna al de voornaamste steden heeft de regering de nederlaag geleden. Het gevolg is, dat er in de aanstaande wetgevende vergadering 25 à 30 uitgelezen mannen, legitimisten, orleanisten, maar vooral republikeinen, in plaats van vijf als in de vorige, de oppositie zullen uitmaken.

Louis Napoleon blijven twee wegen open: volstrekt absolutisme of de beloofde kroon op het werk; welken zal hij kiezen? en zal een van beide zoo laat op den dag aan het doel beantwoorden? Dit zijn vragen voor het beginnend saisoen.

— Dat wij in den tijd der wonderen leven, bewijst inzonderheid de nieuwe telegraphische toestel van den abt Caselli dien deze uitvinding pantelegraaph (alles overseinend) noemt en de Fransche regering thans in plaats van dien van Morté invoert. De verrigtingen van dezen nieuwen toestel zijn verbazend. Eene te Parijs geschreven dépêche wordt b. v. te Marseille, zonder hulp van een schrijver door het apparaat autographisch gereproduceerd; hetzelfde is het geval met elke schets, elk portret, elke teekening. Onlangs liet de keizerin haar portret aan eenige vriendinnen in de provinciën telegrapheren, terwijl de abt Caselli voor eenigen tijd de afbeelding eener in vollen bloei prijkende roos van de Parijsche sterrewacht naar het rijks telegraaph bureau overseinde. De roos was hoog rood en de bladen helder groen en toch waren ook de kleuren in de overgeseinde afbeelding volkomen gelijk aan het origineel. Rossini telegrapheerde eene melodie, die hij ter eere van den uitvinder had geïmprovisseerd, naar Marseille. De pantelegraaph vereischt geen zoo sterken electrischen stroom als de telegraaph van Morté en is ook minder onderworpen aan den invloed van den dampkring.

— Er is hier een Engelschman aangekomen, die twee uitmuntende uilen bezit, welke de grootste rotten vangen. De eene heet Pied de fer (ijzeren voet), de andere Bec d'acier (stalen bek.) Zij hebben in een club te Londen tegen 14 Schotsche rotten gevochten, waarvan de kleinste 3 Engelsche voeten groot was, van den bek tot het einde van den staart gemeten. Het gevecht had plaats in eene kooi van 14 voet lengte en 8 voet breedte. Er werden zeer vele weddingschappen gedaan. Alle 14 rotten werden gedood, doch Bec d'Acier heeft een oog verloren en een poot gekwetst. Er zullen hier verscheidene gevechten plaats hebben.

— Sedert ongeveer 7 jaar woonde, gelijk men uit Malmedy berigt, in het groote dorp Ligneville aan den straatweg een Engelschman, met name van Harwarden, met eene keukenmeid en eene dienstmaagd. Zijne voornaamste bezigheid bestond in jagen en visschen. Hij voerde eene zeer goede huishouding, was steeds bij de rijkste familien te Malmedy en de nabijgelegen Belgische plaatsen waar de rijke lederfabriekanten wonen, genoodigd, en gaf zelfs des winters twee danspartijen. Voor twee jaren was hij plotselijk tot de katholieke kerk overgegaan. Na eene kortstondige ziekte stierf hij voor 14 dagen en had zijn vermogen aan twee kerken te Ligneville en Bellvaux vermaakt. Na zijn dood bleek echter zeer onverwacht, dat deze heer Harwarden eene vrouw was, 54 jaren oud, met name Gilebrank en van een Hollandsch eiland geboortig. Deze dame laat een vermogen van 1.200.000 fr in staatsfondsen na. De politie heeft voorshands hare woning en nalatenschap verzegeld.

Parijs, 16 Junij. De herkiezing in het zesde kiesdistrict is als volgt afgeloopen. Ingeschreven kiezers: 40916; ingekomen stembilletten 29162. Van deze had de heer Guéroult hoofdredacteur van den *Opinion Nationale*) 17493 en de heer Fouché Lepelletier (de regeringskandidaat) 11016 stemmen op zich vereenigd, zoodat de heer Guéroult is gekozen.

— Een Parijzenaar heeft aan het Poolsche comité pas door hem uitgevonden bommen aangeboden. Deze ontploffen nog nadat zij een uur in het water hebben gelegen en kunnen zeer gemakkelijk, tot geringen prijs, uit overal aanwezige bestanddeelen, in de bosschen worden vervaardigd.

Poolsche Aangelegenheden.

Krakau, 14 Junij. De afdeeling insurgenten onder bevel van Broniewskie heeft bij Mayoszew, in het palitinaat Plock, een aanmerkelijk succes behaald. Muravieff, nieuw benoemd gouverneur generaal van Lithauen, gaat nog altoos voort met zijne strenge maatregelen. Na den abt Iszora ter dood te hebben laten brengen, heeft hij te Wilna, op het groote plein, nog een ander geestelijke, Zimachi genaamd, en den grondeigenaar Laskiwicz doen fusilleren. Ook heeft hij Kolysko, chef van een detachement insurgenten doen ophangen.

Berlijn, 15 Junij. Blijkens een particulieren brief uit Warschau van den 12den zijn aldaar dien dag twee priesters opgehangen. Naar men zegt heeft de grootvorst Constantijn ten gevolge daarvan eene waarschuwing van het centraal insurrectionneel committé ontvangen, waarin dit ligchaam verklaard dat het voor zijne veiligheid niet langer instaat.

Warschau, 15 Junij. Ten gevolge van het ophangen der priesters, heeft de aartsbisschop in overeenstemming met het geheele kapittel, daartegen geprotesteerd en de afgifte van de lijken geeischt. Van dit protest en dien eisch is door middel van de telegraaf berigt naar St Petersburg gezonden, waarop de aartbisschop nu te telegrafisch bevel heeft ontvangen, om zich naar St Petersburg te begeven. De aartbisschop zal morgen of overmorgen daarheen op reis gaan.

St Petersburg, 23 Junij. De dépêches van Frankrijk en Engeland zijn gisteren alhier aangekomen. De dépêche van Oostenrijk wordt eerst aanstaanden Vrijdag verwacht.

Weenen, 24 Junij. De ontwerpen voor de adressen van antwoord der beide kamers van den Rijksraad zijn openbaar gemaakt. In beide adressen wordt de adhaesie aan de politiek der regering ten opzigte van Polen uitgedrukt, noodzakelijkheid eener hervorming van den Duitschen bond erkend en aan de regering hulde gebragt wegens hare geslaagde werkzaamheden.

De eerste kamer heeft het ontwerp, zoo als het door de commissie was geredigeerd, aangenomen.

— Aan de *Posener Zeitung* worden uit Plock de volgende bijzonderheden gemeld nopens de executie van Padlewski Twee dagen te voren bood de Russische generaal Semeka hem vergiffenis en een voornamen rang in het Russische leger aan, indien hij daarbij wil de overgaan. Hij wees dit aanbod met verontwaardiging van de hand en verklaarde dat hij, wanneer de Czaar hem gratie verleende, het evenwel als zijn pligt zou beschouwen tot de insurgenten terug te keeren. Slechts twee uren vóór de executie werd een geestelijke bij hem toegelaten om hem de laatste vertroostingen der godsdienst te schenken, en hij lag nog voor den geestelijke geknield, toen de soldaten hem met geweld kwamen wegvoeren. Hij verzocht niet geblinddoekt te worden, en algemeenen indruk wekten zijne laatste woorden: »Het is pijnlijk, op 27jarigen leeftijd reeds te moeten sterven, maar de troostrijke zekerheid, zich voor het vaderland verdienstelijk te hebben gemaakt, verlevendigt den moed en maakt den laatsten oogenblik ruemvol". Hij werd door twaalf kogels getroffen, die echter zijn hoofd en zijne borst niet raakten, en op bevel van den officier liep een soldaat naar hem toe en deed een schot pal op zijne borst; evenwel leefde Padlewski nog, toen hij in den kuil werd geworpen.

BOEKAANKONDIGING.

Kaart van Java en Madura. Schoolkaart van Nederlandsch Oost-Indie; beide door C. A. Oehler en G. P. F. Cronenberg.

Batavia, H. M. van Dorp.

Geh' vom Häuslichen aus und verbreite dich, so du kannst, über die ganze Welt! zegt Göthe op zekere plaats, en in deze woorden geeft hij de eenige ware elementaire methode van het onderwijs in de aardrijkskunde aan. Gelijk er voor elke andere wetenschap twee wijzen van behandeling mogelijk zijn, nl. de elementaire en wetenschappelijke, zoo ook voor de aardrijkskunde. Niet met de betrekking, waarin de aarde staat als planeet tot ons zonnestelsel, maar met de woonplaats, het huis of de school, vangt de elementaire methode der geographie aan, en van dat punt uit verwijt zij telkens den blik des leerlings en doet hem zoo geleidelijk de plaats zijner inwoning, de residentie, afdeeling of gouvernement, het eiland enz. kennen, totdat hij de geheele uitgestrektheid der indische bezittingen omvademt, en daarna eerst gaat zij er toe over om haar voet te zetten op vreemde landen, vreemde werelddeelen.

Een gewigtig hulpmiddel voor dit onderwijs zijn goede kaarten. Boven alles zoek ik op alle schoolkaarten naar flink geteekende grenslijnen, opdat de leerling een duidelijk beeld van het land in zijn geest kan opnemen, benevens naar zeer duidelijke teekening van bergen en rivieren. In dit opzigt zijn er, voor zooveel mij bekend is, geen kaarten die beter aan deze vereischten voldoen dan de Wandkaarten van Sydow, die hier o. a. op het Gymnasium worden gebruikt. In Nederland ken ik geen dergelijke. Wat nu de tot dusver gebruikte kaarten van Indie betreft, dat hierop zeer veel is aan te merken is overbekend, en daarom verdient elke poging, die in 't werk wordt gesteld om iets beters te voorschijn te brengen, de ondersteuning van ieder die belang stelt in grondige kennis van de heerlijke eilanden, die Nederland zijne Oost-Indische bezittingen noemt.

Als zoodanig noem ik de kaarten, aan het hoofd dezer aankondiging vermeld. De heer C. A. Oehler, lithograaf bij het hydrographisch bureau, wendde zich in 1861 tot de Hoofdkommissie van onderwijs met verzoek om geldelijke ondersteuning voor de afwerking dier kaarten. Door het Gouvernement werd op voorstel dier Commissie een voorschot aan den heer Oehler verleend van *f* 3.000,—, onder voorwaarde van daarvoor aan de Regering te leveren 150 Ex. en van binnen een paar jaar gereed te zijn. Deze kaarten zijn door genoemden heer en den heer C. P. F. Cronenberg, 1sten teekenaar bij de genie, afgewerkt, en bij hun arbeid hebben zij alle voor hen toegankelijke bronnen geraadpleegd. Dat zij hierbij nauwgezet zijn te werk gegaan, kan o. a. daaruit blijken, dat een paar afgedrukte bladen, na de bekendwording der resultaten van de jongste sterrekundige plaatsbepalingen door de geographische dienst, overgeteekend zijn. De kaart van Java geeft niet te veel namen, wat bij schoolkaarten zoo dikwijls tot overlading heeft aanleiding gegeven; maar de hoofdplaatsen van residentien, afdeelingen, regentschappen, districten, alles is met een flinke duidelijke letter geschreven, waardoor aan het doel eener schoolkaart volkomen wordt beantwoord. De residentien zijn behalve door de gewone grens stippellijn, door een duidelijke Carminstreep van elkander gescheiden; de loop der rivieren en wegen is duidelijk geteekend, zoodat men zonder inspanning alles gemakkelijk volgen kan.

De tweede kaart is een verzamelingsblad van den Archipel, waarmeê ik nog hooger loop dan met die van Java. De bewerkers hebben de gelukkige gedachte gehad, om de verschillende gouvernementen of gedeelten onzer bezittingen — ik weet er geen officieelen naam voor — door een gekleurde lijn aan te wijzen, en alleen daarom zou deze onderneming alle aanmoediging verdienen. Met een oogopslag ziet men op deze kaart, hoever Sumatra's Westkust als gouvernement zich uitstrekt met zijne onderafdeelingen Padang, Padangsche bovenlanden en Tapanoli, zoo ook Borneo, de Molukken, enz., — kortom, dit is een overzigts kaart, die de andere van dezen archipel bestaande verre overtreft, wat aanschouwelijkheid van voorstelling aanbelangt. Naar mijn inzien, kunnen deze kaarten in geen school of leerkamer worden gemist.

Mijn doel met deze aankondiging is alleen om op de doelmatigheid dezer kaarten voor schoolonderwijs aandachtig te maken, en geenszins om te gaan napluizen, of er minschien niet een of ander districtshoofdplaats jen iets te veel Zuid of Noord, Oost of West is geplaatst. Wanneer de sterrekundige plaatsbepalingen en de opneming der verschillende gedeelten onzer bezittingen zullen zijn voltooid, alsdan is de tijd daar, dat men volkomen goede kaarten kan zamenstellen; tot dusverre is er nog veel, Melvill's Atlas niet uitgezonderd, wat later zal blijken minder juist, ja zelfs geheel verkeerd te zijn. Van harte wenschen wij den bewerkers alle mogelijke succes met deze onderneming, en meer ondersteuning en belangstelling, dan hun van sommige gouvernementsonderwijzers op Java is ten deele gevallen.

H. PRANGE

[*Java Bode.*]

VARIA.

Een inwoner van Gérouville, nabij Arlon, K. genaamd, was ten gevolge eener ongelukkige liefde menschenhater geworden en hield zich alleen op met een papegaai; hij had den naam zijner voormalige beminde aan dezen vogel geleerd, welke dien op den duur herhaalde, maar nooit te dikwijls voor den ongelukkigen K. Dit duurde zoo eenige jaren, tot dat de papegaai stierf. Tot dus ver had K. steeds stil voor zich heen geleefd, doch na den dood van den vogel kreeg hij vlagen van krankzinnigheid en beelde zich eindelijk in, zelf een papegaai te zijn; hij krijschte even als die vogel en wilde door de kamer vliegen, waarbij hij echter alles brak en zich eenige malen ernstig bezeerde. Men zag zich ten slotte genoodzaakt, hem naar een krankzinnigen-gesticht te laten overbrengen, en Zondag ll. vertrok te dien einde de veldwachter met K. over Brussel naar Antwerpen, van waar zij den volgenden ochtend de reis naar Herenthals voort moesten zetten. De veldwachter liet zich te Antwerpen met den krankzinnige in een omnibus van den trein naar een logement brengen, maar toen hij uit het rijtuig was gestapt en den conducteur betaald had, was de krankzinnige ontvlugt en nergens meer te vinden. Den geheelen nacht werd vruchteloos naar hem gezocht; den volgenden ochtend echter hoorden eenige werklieden, die langs de schans van de begijnen-poort liepen, het krijschen van een papegaai in een boom en men vond den ongelukkigen K. op een der hoogste takken zitten. De groote moeijelijkheid was nu, hem uit die hoogte goedschiks naar beneden te krijgen, totdat de veldwachter, dien men gewaarschuwd had, op een gelukkig denkbeeld kwam; hij plaatste eene papegaaijen kooi onder den boom en liet alle aanwezigen op eenigen afstand teruggaan, en inderdaad, nauwelijks had K. de kooi in het oog gekregen, of hij klom schielijk den boom af, en liet zich zonder tegenstand verder vervoeren.

— Uit Antwerpen wordt het volgende berigt, als pendant van het gemelde geval met den man en den papegaai. Er heeft aldaar een welgesteld en braaf man eene poging gedaan om zich door ophanging van het leven te berooven, alleen uit verdriet omdat de kat zijne beste duif had opgegeten. De man werd nog in tijds gered.

— Dezer dagen zijn op de Seine belangrijke proeven genomen met een niew uitgevonden toestel; locomètre genaamd. Dit werktuig bestemd om de loglijn te vervangen, die tot hiertoe bij gebruik is om de snelheid der vaart van een schip te bepalen, bestaat uit een metalen siphon of kromme buis, waarvan de beide uiteinden gemeenschap hebben met het water. Binnen in de buis en wel op het hoogste punt, is een kleine schroef aangebragt, die zoodra het schip in beweging komt, door het water in werking gebragt wordt, dat gestadig aan de eene zijde der buis binnendringt om er aan den anderen kant volgens de natuurwet uit te loopen. Met de schroef staat eene wijzerplaat in verband, welke den afstand aangeeft dien het schip heeft afgelegd.

Uit de proefnemingen is gebleken dat deze eenvoudige toestel volkomen aan het doel beantwoordt.

— Eenigen tijd geleden, verloor in eene societeit in zekere Belgische stad, een rijk grondeigenaar 100.000 fr. aan een jong mensch. Den volgenden dag bragt hij het geld. De ander telde het, bedankte, bood hem een sigaar aan en praatte wat over koetjes en kalfjes. Dadelijk nadat de verliezer zich verwijderd had, begaf de winner zich met het geld naar een notaris, en zei: »Gij kent X.. Hij is een hartstogtelijk speler en zal op een goeden dag zijn geheel vermogen verliezen. Hier zijn 100.000 fr. die ik van hem gewonnen heb. Laat ze inschrijven op het Grootboek. De renten zult gij aan mevr. X uitkeeren, en het kapitaal zal bij overlijden op de beide kinderen overgaan." Niet lang daarna overleed X, geheel geruïneerd. Dank zij de 5000 fr. renten, kan de moeder nu hare kinderen eene fatsoelijke opvoeding geven en op ordentelijken voet blijven leven.

— Het *Journal de Chartres* verhaalt, dat eene bakkersvrouw te Olle van een zoogenaamden wonderdoctor den raad kreeg, om dadelijk nadat het brood uit den oven kwam in den heeten oven te gaan liggen, ten einde een, zoo als de kwakzalver zeide met berkenbladen, die op pinksterdag waren geplukt, gearomatiseerd stoombad te gebruiken; dit was een onfeilbaar middel tegen de rhumatiek. De bakker liet eene matras in den oven leggen, bestrooide die met behulp van den wonderdoctor met berkenbladen; de vrouw ontkleedde zich geheel en kroop in den oven, die door haar man en den kwakzalver werd gesloten. Na ongeveer 30 minuten vond men de vrouw volkomen gebraden terug.

— Te Madrid loopt, volgens de *Constitucional*, het gerucht dat zeker Engelschman den acrobaat Blondin overal op de hielen volgt, met het bepaald denkbeeld om, zoodra hij mogt verongelukken, zijne schoone weduwe te trouwen.

— De echtgenoot van den heer Lamartine is overleden. De heer Girardin vond hierin aanleiding, om een beroep te doen op de vrienden van den dichter en Frankrijk uit te noodigen, om zijne schulden te betalen. De heeren Emile en Isaac Pereire hebben terstond voor fr 10.000 ingeschreven, en ook de heer 'elahante had zich ter beschikking gesteld van den heer de Girardin door een brief, waarin hij eene bijdrage van fr. 50,000 aanbood. De heer de Lamartine heeft evenwel voor deze inschrijving ten zijne behoeve bedankt.

— Dezer dagen is gemeld, dat de aartshertog Maximiliaan van Este de Gravin van Chambord tot universele erfgename van zijn vermogen heeft gemaakt, hetwelk, na aftrek der legaten, op 75 à 100 millioen fl. wordt begroot. Daaruit is het plan ontstaan van een huwelijk tusschen de aartshertogin Theresia, eenige dochter van den Prins Ferdinand van Este, en den oudste zoon der Hertogin van Parma, ten einde zoodoende de belangrijke bezittingen van het huis van Este en den oudsten tak der Bourbons te vereenigen. Men weet namelijk dat noch de graaf van Chambord, noch de hertog van Modena kinderen hebben. Het fortuin van den eerste zal zoodoende op zijne neven, de kinderen der hertogin van Parma overgaan, terwijl de bezittingen van den laatste aan de gravin ten deel vallen. Het jonge paar zal zoodoende in het bezit van een fortuin van ongeveer 200 milioen komen.

Grasdieverij. Dezer dagen is door een der Assistent-Residenten alhier op Java een zeer merkwaardig vonnis gewezen, dat wij om de eigenaardigheid van oordeelen moeten mededeelen. Een landeigenaar betrapte op zekeren dag de werklieden van een naast het zijne gelegen land, terwijl zij zich bezig hielden het hem toebehoorende gras niet alleen te maaijen, maar ook weg te dragen. Zich over deze wijze van opvatting van het *mijn* en *dijn* met eenige grond meenende te kunnen beklagen, diende hij tegen hen bij den Assistent-Resident een aanklagt in; deze echter oordeelde hen, hoewel de daadzaak bewezen was, toch te moeten vrijspreken, en voegde den aanklager toe, dat hij dan maar zijn land met een pagger had moeten omheinen. Weder een voorbeeld van de voortreffelijkheid der Indische regtspleging.

(*Soer. Cour.*)

HANDELSBERIGTEN.

AAN- en UITVOER te Padang, van den 1 t/m den 4 Sept. 1863.

Uitvoer.

Naar New-York per Eng. bark *Wellington*, gez. *J. D. Mahij.*

21341/100 pic. rotting. 1300 pic. rijst. 1000 pic. suiker, 18 balen goenizakken, 1015 pic zwt. peper, oude lading. 4718 pic. koffij, *Dummler & Co.*

Naar Poelo-Pinang per schoener *Padang*, gez. *Lim Kiam.*

5700 sts. dakpannen, 250 st. bl. moeris, 100 st. ong. katoen, 3000 sts. pe. matten, 10 pakjes schin. zijde garen, 190 doz. speelkaarten, 14 st chin. zijde doeken, 10 sts. koperenkommen, 80 st. tjelas, 8524 ps. slaghoedjes, 25 pd. crepe kruid, 1 st. chin. pangsie. 44 st. geweren 3½ Eur. buikbanden, 1½ corg. chin. zijde broeken, 100 rolletjes chin. klatergoud, 22½ doz. Eur. doeken, 10 rollen chin. zijde, 2 corg. chitzen, 7 corg. sarongs, 4 sts. graslinen, 47 sts. chin. koperwerk, 7 katt. rhinoceroshoorns, en div. matrozen goederen, 190 pic. rijst, oude lading aan boord gebleven. *f* 10000 zilveren munt. *f* 2000 kopermunt, 300 pic. zwd. ijzer, 8 pic suiker, 10 pic. gutta percha. 140 pic. rijst, 4 katt. rhenoceroshoorns, *Lim Kiam.* *f* 5040 zilveren munt, *f* 1700 kopermunt, 3 sts. bloemvazen, 15 corg. bat. doeken, 4 pakken fluweel lint, 5 doz. lavender. 2g rollen behangselspapier, 2 doz. strohoeden 1 stel thee-servies, 46 st. kindermutzen, 4 st. Amerik. klokken, 1 pees coralen mandje, 3 Inktkokers, 60 sts. ijzerwerk, 3 doz. roode visch, *Tjia Oenkiat.* 2 kist salempoeris, *Dummler & Co.*

Naar Batavia via Benkoelen, per *Fatkool Barie*, gez. *S. A. B. S. Beljoen.*

33 kist. manufacturen, *Purris & Co.* 30 kist. div. koopmanschappen, *Paine Stricker & Co.* 1643 pic. rotting, *P. van Oversee & Co.* 80 pic. rotting, 1 pak lijnwaden, *Said Mohd. B. O. Aljdiet.*

Lading voor Benkoelen.

190 pic. rijst. *Said Mohd. bin Oemar Aljdiet* 100 pic. rijst, *W. Thewenet.* 1 1 kist rokobladeren, 25 fl. kaijoepoetie olie *S. M. Imbram.* 5 corg. Europ. sarongs, *Said Abdulla Satrie.*

AAN- en UITVOER te Aijer-Bangies, van den 1 t/m den 15 Augustus 1863.

Aanvoer.

Per praauw *Pintjallang*, gez. *Sie Doealan* van Padang, 10 corg. bl. moeries 4 corg. bog. sarongs, 60 kr. java tabak, 45 pic. rijst.

Per praauw *Pintjallang*, gez. *Sie Pendek* van Siboghа, 2 kisten chin. laxa.

Per praauw *Pintjallang*, gez. *Sie Sahiel* van Padang, 20 st. bl. moeries, 2 st. Eur. tjelaas, 3 st. chitzen, 5 corg. bogor sarongs. 6 ell. laken, 5 st. java sarongs, 17 doz. borden, 3 st. java koperen sirie doozen, 5 st. Bat. bat. doeken, 50 kr. java tabak, 4 katt. chin. gouddraad, 50 katt. laxa, 2 pic. dadels, 18 st. rottingmatten, 30 pic. rijst. 3 pic sakasuiker en *f* 80 aan koperen munt.

Per praauw *Kollek*, gez. *Sie Tempant* van Padang, 4 corg. bogor sarongs, 11 st. Eur. wit katoen, 1½ corg. Bat. slendangs, 3 corg. doeken, 7 doz. P. Pin. do., 2 st. chitzen, 1 st. tjelaas, 3 st. kat. tjawls, 7 st. P. Pin. zijden slendangs, 3 ledige kist, 3 stellen ijzeren kwalies, 2 doz. patjols, 17 doz. Eur. borden, 2 doz. kommen, 200 st. kleine do., 30 katt. java koperwerk, 1 pak diverse kleinigheden en *f* 150 aan zilveren en *f* 30 aan koperen munt.

Uitvoer.

Per praauw *Pintjallang*, gez. *Sie Doealan* naar Siboghа, 5 corg. Bat. bat. slendangs.

Per praauw *Tambangan*, gez. *Badoe Amin* naar Padang, 11,000 st. klappers en *f* 300 aan zilvergeld

Per praauw *Kollek*, gez. *Piele* naar Padang, 2½ pic. was en *f* 100 aan zilvergeld.

Per praauw *Lalaijang*, gez. *Mara Soetan* naar Padang, 1500 st. klappers, 1 pic. klapperolie en 15 st. aardewerk.

Per praauw *Lalaijang*, gez. *Barindo Soetan* naar Natal, 4 pic. rijst.

Per praauw *Pintjallang*, gez. *Sie Sait* naar Padang, 18000 st. klappers.

Per praauw *Pintjallang*, gez. *Sie Pendek* naar Padang, *f* 1000 aan zilvergeld.

Per praauw *Pintjallang*, gez. *Sie Aloen* naar Padang, 600 bossen rotting.

Veertiendaagsche opgave van In- en Uitgevoerde goederen te Siboga, van en naar plaatsen gelegen buiten het gebied van het Nederlandsche Gouvernement aan de Westkust van Sumatra van den eersten tot en met den vijftienden Augustus 1863.

Aanvoer.

Per de Atjinesche praauw *Kollek*, gez. *Sie Mandaph* van Atjin. 175 pic. vreemd zout.

Uitvoer.

Per de Atjin. praauw *Kollek*, gez. *Nja Poelia* naar Atjin 200 sts. sum. kamferplanken en 4 pic. sum. benzoin 3e soort

Per de Atjin praauw *Kollek*, gez. *Pinang Mohamat Assen* naar Atjin, 60 st. sum. kamferplanken en 35 katt. sum. benzoin 3e soort.

Per de Atjin. praauw *Kollek*, gez. *Toekoe Poelie* naar Atjin. 80 katt. sum. benzoin 3e soort, 20 st. sum. batak matten, 2 st. Europ. chitzen en 4 st. Eur. wit katoen.

Per de Atjin praauw *Kollek*, gez. *Kri Abdul Karim* naar Atjin, 500 st. sum. kamferplanken en 300 st. Europ. ledige bottels.

Per de Atjin. praauw *Kollek*, gez. *Badoe Kanda*, naar Atjin, 800 st. sum. kamferplanken en 300 st. Europ ledige bottels

Per de Atjin. praauw *Kollek*, gez *Datoe Banglima*, naar Atjin, 500 st. sum. kamferplanken.

Per de Nederl. Ind. bark *Fathool Barie*, gez. *Sech Abdulla bin Salim Bijoer* naar Batavia, 30 st. sum kamferplanken en 90 katt. chin. tin.

SCHEEPSBERIGTEN.

AANGEKOMEN Schepen te *Padang.*

DATUM.	VLAG.	SOORT	NAM. D. SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN	DATUM.	AGENTEN.

VERTROKKEN Schepen van *Padang.*

DATUM.	VLAG	SOORT.	NAM. D. SCHEPEN.	GEZAGVOERDER.	NAAR.
6 Sept.	Eng.	bark	Wellington	J. F. Mahij	New-York
10 »	N. I.	»	Fathoul Barie	S. A. bin S. Beljoen	Bat. via Benk.

TER REEDE LIGGENDE Schepen te *Padang.*

VLAG.	SOORT.	NAM. D. SCHEPEN	GEZAGVOERDER.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Ned.	bark	Vrouwershaven	A. Huizer	Amst.	*Oversee & Co.*
Eng.	»	Knight	H. Watson	Nederland	*Dummler & Co.*
N. I.	brik	Lina	Koa Tjaijhok	Samarang	*Tjan Hornkee.*
Ned.	schip	India Packet	G. Dieperink	Nederland	*Dummler & Co*

Correspondentie.

X. vestigt de aandacht der bevoegde authoriteit op de daadzaak, *dat de uitrusting die aan Militairen, zoowel onder-officieren als manschappen, die met paspoort de terugreis naar Nederland maken*, OVER 'T ALGEMEEN TE LIGT *is.*

Hij weet bij ondervinding hoe zeer zij hierdoor vooral bij de Kaap de Goede Hoop en bij aankomst tegen den winter in Holland, te lijden hebben en uit den wensch dat hierin spoedig verandering moge worden gebragt.

Gedrukt bij VAN ZADELHOFF & FABRITIUS, te Padang.